

Védy - základní pochopení

Slovo Veda znamená poznání. Pochází ze sanskritu a je odvozeno z kořene „vid“, což znamená „vědět“ nebo „poznání“. Védy nejsou nějakou pouhou sbírkou lidských vědomostí. Přichází z duchovního světa. Védy se také nazývají šruti, protože se nejedná o experimentální poznání, ale o poznání, které se získává sluchem. Chceme-li dojít k poznání, které se nachází za hranicemi naší zkušenosti, nezbyvá nám nic jiného než přijmout poznání od toho, kdo tuto zkušenost má.

Védy samotné o svém původu říkají následující: *asja maható bhútasja nihšvasitam étad jad rig-védó jadžur védah sáma-védo 'tharvangirasah*. „Čtyři Védy (jmenovitě Rig, Jadžur, Sáma a Atharva) vycházejí z dechu velké Osobnosti Božství.“ (Birhadaranjaka Upanišad 4.5.11). V Bhágavata Puráně (6.1.40) je uvedeno: *védó nárájana sakšát svajambhur iti šušruma*. „Védy jsou přímo Nejvyšší Osobnost Božství, Nárájan, a jsou samozrozené.“ Bhágavata Purána (Šrímad-Bhágavatam) detailně popisuje, jak toto poznání sestoupilo učednickou posloupností od nejdokonalejší prvorozené bytosti Brahmy až sem na Zemi. Brahmá přijal učení Véd od Nejvyšší Osobnosti Božství, Krišny, a dále je předal Nárádovi a dalším svým synům, kteří toto poznání rozšiřovali dále. Toto poznání se po dlouhou dobu předávalo pouze ústně, protože lidé byli dostatečně inteligentní a měli tak vynikající paměť, že jim stačilo vyslechnout si je jednou od duchovního učitele a ihned mu porozuměli a zapamatovali si ho. Dokonce ještě v dobách starého Řecka existovali řečníci a vypravěči, kteří znali Homérova díla celá nazpaměť. Před 5 000 lety ale Vjásadéva, který je tri-kála-gja (zná minulost, přítomnost i budoucnost), viděl, že lidé v Kali-juze budou žít jen krátce a nebudou mít dobrou paměť ani inteligenci, a tak védské poznání sepsal a pro lepší pochopitelnost rozdělil do čtyř oddílů (Rig, Sáma, Jadžur a Atharva). Tyto Védy pak předal svým žákům. Dále pro méně inteligentní lidi Kali-jugy sepsal Mahábháratu (obsahuje Bhagavad-gítu) a 18 Purán. Nakonec pro učence a filozofy shrnul veškeré védské poznání do Védánta-súter (véda-anta = konečné poznání; sútry jsou aforismy). Vjásadéva, jak uvádí Bhágavata Purána, ani po sepsání Purán a Védánta súter nebyl spokojený. Jeho duchovní mistr Nárada Muni ho pak vybídl, aby vysvětlil Védántu. Vjásadéva tedy sepsal Šrímad-Bhágavatam (Bhágavata Puránu) jako přirozený komentář k Védánta-sútre.

Získávání poznání - parampara

Všichni velcí áčárjové (autorizovaní duchovní představitelé) popsali, že způsoby získávání poznání se mohou zakládat buď na přímém smyslovém vnímání, logické analýze nebo na zjevených písmech (čtyřech Védách včetně Upanišad, Védánta-súter, Bhagavad-gítě, Purán atd.). Přímé smyslové vnímání a logický

úsudek jsou ovlivněny čtyřmi lidskými nedostatky. Jmenovitě: vlastníme nedokonalé smysly, nevyhnutelně se dopouštíme chyb, podléháme iluzi a máme sklon podvádět. Těmito nedostatky trpí každá hmotně podmíněná bytost (vědce a filozofy nevyjímaje).

Abychom tedy mohli proniknout do tohoto nadčasového poznání, musíme se obrátit na ty, kdo již skutečné poznání obdrželi. O tom, co je poznání bychom mohli argumentovat léta a léta, provádět milióny pokusů, mohli bychom za ně utrácet nesmírné množství peněz, a přesto bychom se konečně pravdě nedobrali (jak ilustruje moderní vědeckotechnický pokrok). Védánta-sútra (2.1.11) se zmiňuje, že logické úvahy k závěrům nevedou. Mundaka Upanišad (1.2.12) říká:

*tad-vigjānaratham sa gurum évabhigacčhēt
sāmit-panih śrōtrijam brahmaništham*

„Pro správné pochopení je třeba obrátit se na duchovního učitele, který je znalý Véd a plně oddán Absolutní Pravdě.“

Zároveň duchovní učitel musel poznání také odněkud získat. V Bhagavad-gítě (4.2; évam paramparam práptam) Šrí Krišna říká, že toto poznání je získáváno učednickou posloupností (paramparam).

Od doby, kdy Vjasadáva sestavil Vědy, uplynula dlouhá doba. V tomto širokém časovém rozpětí působilo mnoho áčárjů, kteří udržovali védské poznání ve své původní čistotě. Můžeme z nich zmínit ty nejvýznamější: Madhva, Padmanábha, Nrihari, Mádhava, Akšóbhja, Džaja Tírtha, Gjánasindhu, Dajánidhi, Vidjánidhi, Rádžendra. Džaja Dharma, Purušóttama, Brahmanja Tírtha, Vjása Tírtha, Lakšmí Pati, Mádhavendra Purí, Íšvara Purí, Čaitanja Maháprabhu, šest Gósvámích z Vrindávanu, Krišnadása, Naróttama, Višvanátha, Džagannátha a v posledních dvou stoletích Bhaktivinóda, Gaurakišóra, Bhaktisiddhánta Sarasvatí a A.Č. Bhaktivédanta Svámí Prabhupáda, který přinesl védské poznání a kulturu na Západ.

Rozdělení védské literatury

Mezi hlavní védská písma patří **4 Vědy** (jmenovitě Rig, Sáma, Jadžur a Atharva Věda). Každá z těchto Véd je složená z Brahman (pojedenání zabývajících se technickou stránkou obětí), Áranjak (pojedenání pro askety, kteří odcházejí do lesa podstupovat askezi), Samhit (manter) a Upanišad (filozofických textů objasňujících védskou moudrost).

K védské literatuře se dále řadí **Itihásy** (historická vyprávění jako Rámájana a Mahábhárata) a **Purány** (historické záznamy). Celkem existuje 18 Purán. Nejvýznamnější z nich je Bhágavata Purána.

Purány vysvětlují učení čtyř Véd na příbězích, které se odehrály v různých dobách a v různých částech stvoření. Usnadňují duchovní život, a proto jsou v tomto věku hádek a pokrytectví důležitější než samotná hlavní védská písma. Purány se rozdělují na tři skupiny podle kvalit hmotné přírody (dobro, vášně a nevědomost). Purány patřící ke kvalitě dobra zvláště oslavují Višnu (Křišnu), Purány patřící ke kvalitě vášně oslavují Pána Brahma, druhotného stvořitele a Purány patřící ke kvalitě nevědomosti oslavují Pána Šivu a Agniho. Itihásy a Purány se obecně řadí k páté Védě.

Védské písemnictví dále doplňují **4 Upavédy** (doplňkové Védy), jmenovitě Ájur (texty o lékařství), Gandharva (o hudbě), Dhanur (o válečnictví), Sthápatja (o architektuře), **6 Védáŋg** (údy Véd), jmenovitě Šikša (písma o výslovnosti), Čanda (o poezii), Nirukta (o etymologii a lexikologii), Vjākárana (o gramatice), Kalpa (o obřadech), Džjotiša (o astronomii a astrologii) a dále **20 dharma šáster**, které ustanovují zákony pro lidskou společnost.

Védská literatura opravdu vyniká svou komplexností. Poskytuje nám informace o nejružnějších tématech – od medicíny a zemědělství po vysvětlení časové posloupnosti na vyšších a nižších planetách; od technik jógy a meditace po rady pro domácnost a vegetariánskou kuchyni; od podrobných popisů vládní organizace po mistrné návody ke stavbě i výzdobě chrámů a obytných budov. Védy obsahují drama, historii a složitou filozofii, stejně jako jednoduchá poučení o etiketě, pravidlech boje a hře na hudební nástroje. Vysoce významná je však skutečnost, že védská literatura do velkých podrobností, jako vědu, vysvětluje rasu („vztah s Bohem“, „intenzivní štěstí“, které pochází ze vztahu s Nejvyšším) a bhakti („oddanou lásku“).

Védy jako nejstarší světová literatura

David Frawey píše: „Nejstarší literární zdroje ze starověkého Řecka jsou díla Homérova (asi 700 př.n.l.). Ze středního východu mezi nejstarší dochované texty patří Židovská Bible. Části Starého zákona jsou sice mnohem starší, ale jako celek byla Bible přepracována až po roce 500 př.n.l. Zarathuštrovi gathy jsou také staré. Datují se do dob před vznikem Perské říše (525 př.n.l.). Přesto jsou pozdějšího data než texty védské. Nejsou úplné, protože velkou jejich část zničili Řekové a Muslimové, kteří dobývali Persii. I-ťing je nejstarší knihou Číny. Nicméně pouze jeho základní částí jsou staré 3 000 let, nebo možná o něco starší. Taková Egyptská kniha mrtvých je mnohem starší (staří do 5 000 let). Pro nás se ale nedochovala její žijící tradice ani záznamy, které by ji vysvětlovaly. Védská literatura nám ale poskytuje původnější dávná učení než

veškerá literatura zbytku světa dohromady. Védská literatura zůstala prakticky nezměněna až do současnosti. Dokonce ještě dnes bráhmanové recitují Védy stejně, jako to dělali před 3 000 lety a dříve. To ukazuje jedinečnou oddanost učení a tradici, které jsou přinejmenším pozoruhodné.“

Věrohodnost Véd

Védy podávají řadu pozoruhodných důkazů potvrzujících svoji historickou autentičnost. Védská kultura využívá a v textech zaznamenává siderický (hvězdný) čas. Rovnodennost či slunovrat se odehrávají ve specifických lunárních konstelacích nazývaných nakšatry. Je tedy relativně snadné vypočítat, kdy přesně se odehrály zmíněné slunovraty apod. Podle našeho kalendáře. Naše teorie mohou být chybné, ale hvězdy se nemýlí.

Pěkným příkladem je datování začátku Kali-jugy (věku, ve kterém nyní žijeme). Podle odkazů z Purán a Džjóti-šáster Kali-juga začala 18. února 3102 př.n.l. Jak popisují písma, v tento den se sedm planet včetně Slunce a Měsíce seřadilo do jedné linie. Súrja-siddhánta, asi nejznámější dílo o indické astronomii je plné podivuhodně přesných dat. Popisuje časové délky divja-jug. Jedna divja-juga trvá 4 320 000 slunečních let. Jeden tisíc takových jug tvoří jeden den Brahmy nazývaný kalpa. Na konci každé kalpy přichází částečné zničení. Tyto údaje zahrnujeme proto, abychom ukázali rozlehlé časové pojetí, který Purány a další védská literatura popisují.

Súrja-siddhánta o sobě říká, že byla vyřčena poslem od boha slunce, Súrji, slavnému asurovi Majovi Dánavovi na kanci Satja-jugy. Což je před opravdu dlouhou dobou. Súrja-siddhánta popisuje určité konstelace, jejichž astronomický popis neodpovídá možným konstelacím v historii posledních několika tisíc let. Ale s použitím počítačové techniky a vhodných programů po zpětném propočítání můžeme například zjistit, že tyto konstelace byly možné před 50 000 lety a podobně. Navíc nejstarší dochované rukopisy Súrja-siddhánty spadají do doby, kdy takové výpočty nebylo možné provádět.

Dále bychom mohli zmínit, že dávné texty, které byly dříve považovány za naprosté mýty, s postupem doby získávají hodnotu skutečných historických záznamů. Například předtím, než přišly archeologické objevy ze Středního východu, akademičtí učenci považovali biblické události za pouhé legendy. Nicméně pozdější vykopávky odhalily různá místa a události popsané v Bibli. Starověké město Ur bylo pouhým mýtem dokud jeho zbytky neodkryl v roce 1923 britský archeolog Leonard Wooley. Existence tohoto města spadá historicky do období zhruba mezi 4000 – 400 př.n.l. Wooley mimo jiné také geologicky dokázal velkou záplavu, která zjevně souvisí s pohromou popsanou v knize Genesis. Můžeme zmínit známý příklad Tróji, města z Homérovy Iliady a Odyssey. V roce 1829 jeden sedmiletý německý chlapec, který se jmenovat

Heinrich Schliemann, hleděl na obrázek legendární Tróji, který mu dal jeho otec. Tato scéna se chlapci hluboce vryla do paměti. Předsevzal si, že Tróju jednou objeví, a o čtyřicet čtyři let později se mu to skutečně podařilo.

Co se týče událostí a míst popsanych ve védské literatuře, do dnešní doby spatřilo světlo světa mnoho velice zajímavých až překvapujících objevů.